

Multe dintre studiile comparate realizate începând cu anii '90 indică nu doar o diferență însemnată ci și lipsa unei convergențe între Est și Vest în ceea ce privește cultura politică și implicarea civică a cetățenilor. România nu este o excepție în aceste studii. Dimpotrivă, are unul dintre nivelele cele mai scăzute ale încrederii sociale, ale participării civice și politice din UE și este totodată țara cu unul dintre cele mai ridicate scoruri pe cele mai multe estimări ale corupției.

În această teză accentul este pus asupra încrederii sociale, voluntariatului și participării politice, trei elemente centrale ale unei democrații dezvoltate. Principala aserțiune a lucrării este că deficitul de cultură democratică, corupția, beneficiile modeste ale educației, precum și patternurile de migrație din România sunt urmarea unor legături cauzale care se susțin reciproc.

Acest studiu oferă o privire de ansamblu integrată asupra cercetărilor despre încredere, participare civică și politică pe care le-am publicat în mai mult de 20 de articole și cărți pe parcursul ultimilor zece ani. Acestea au la bază date de sondaj diverse de tip comparat între țări, precum și sondaje care sunt reprezentative pentru populația adultă a României, pentru elevii de liceu și pentru migranții români din Italia și Spania. Modelele statistice din aceste studii includ analize multinivel și ecuații structurale cu variabile latente.

Această teză arată că implicarea civică este în continuare scăzută în țările foste comuniste, și, în particular, în România, și că lipsa de bani, timp și deprinderi oferă o explicație parțială pentru diferențele între Est și Vest. Cel puțin la fel de important, procesul de învățare a valorii personale și sociale a voluntariatului a fost lent datorită importanței socializării în familie, combinat cu faptul că foarte puțini dintre adolescenții români cresc în familii în care există un membru activ în asociații. În fine, dar cel puțin la fel de important, implicarea civică depinde de dezvoltarea sectorului nonprofit, care la rândul său, este puternic influențat de nivelul de susținere din partea statului, extrem de scăzut în cazul României.

Acest studiu arată că participarea politică prezintă o diferențiere similară între Est și Vest, precum și lipsa unei convergențe în timp. O parte a explicației rezidă în faptul că participarea neconvențională depinde de practici durabile ale unei culturi politice democratice, absente în țările foste comuniste. Un alt rezultat este acela că un grad ridicat de consolidare democratică este însoțit de o amplificare a anumitor activități participative, precum semnarea de petiții.

Această lucrare evaluează în plus dacă dezvoltarea implicării civice și a capitalului social pot fi explicate de factori istorici, precum etnia, religia dominantă, influența unor foste imperii, precum și de nivelele din trecut ale dezvoltării socio-economice și a sectorului asociativ. Rezultatele susțin faptul că influențele istorice pre-comuniste contează, însă persistența diferențelor induse de trecut nu este uniformă în rândul valorilor și normelor democratice. Unele atitudini democratice, inclusiv cele asociate conceptului de capital social, au rezistat în mai mare măsură impactului comunismului, dar chiar și în cazul lor, datele indică schimbări însemnate în timp.

Un alt rezultat din acest studiu este acela că relațiile dintre corupție și democrație sunt extrem de complexe. În primul rând, corupția îmbracă fațete multiple, ce includ forme politice, administrative, mită și nepotism în instituțiile publice. În al doilea rând, corupția erodează legăturile dintre deciziile colective și influența cetățenilor de schimbare a unor decizii politice prin participare. În al treilea rând, contează cine este expus la corupție și în ce fel, în special în ceea ce privește efectele de socializare. În particular, arăt că în plus față de comportamentul incorect sau corupt în tribunale, poliție, administrație și sistem medical, practicile incorecte din școli au un efect profund și pe termen lung asupra calității cetățeniei. Migrația temporară este un alt context care joacă un rol important asupra culturii politice. Atunci când foștii migranți sunt comparați prin analize cantitative cu restul populației, ei sunt în mare măsură asemănători pentru mulți indicatori ai culturii politice, incluzând încrederea politică și susținerea unor valori democratice. Totuși, optimismul și încrederea socială, precum și toleranța și participarea politică, sunt semnificativ mai ridicate în cazul migranților care au petrecut mai mult timp în străinătate. În același timp, efectele muncii în străinătate asupra unor membri ai familiei sunt însemnate chiar și în cazul unor valori și norme

fundamentale: un părinte care a lucrat în străinătate crește implicarea civică, încrederea socială și toleranța față de grupuri minoritare a copiilor din familie.

Un alt rezultat al lucrării este acela că diversitatea etnică în școală are un efect negativ asupra încrederii sociale a studenților care sunt membri ai unei majorități etnice, un fapt care contrazice teoria contactului, și susține teoria conflictului și teoria contracției (constrict theory).

Această teză este relevantă pentru cel puțin patru dezbateri teoretice privind factorii care influențează cultura civică. Aduce contribuții semnificative pentru (1) teoriile recente despre impactul diversității asupra coeziunii sociale și despre câteva efecte mai generale pe care le are asupra societății, pentru (2) dezbaterile curente privind modul în care interacțiunea dintre performanța instituțională și încrederea socială determină moralitate civică și, astfel, stimulează comportamente în favoarea binelui comun, descurajând corupția și incorectitudinea, pentru (3) evaluarea motivelor pentru care educația școlară din țările foste comuniste are efecte pozitive mult mai modeste asupra formării de atitudini și norme pro-democratice decât educația din Vest, și pentru (4) dezbaterile asupra impactului economic și social al inegalității de venit.

[EN] Many of the comparative studies conducted since the beginning of 1990s indicate not only significant difference but the lack of convergence between East and West with regard to the political culture and civic engagement of citizens. Romania makes no exception in these studies. On the contrary, it has one of the lowest levels of social trust, civic and political participation in the EU and it is also the country with one of the highest scores on most measures of corruption.

In this thesis, I focus on social trust, volunteering, and political participation, three key constitutive elements of a well-functioning democracy. The main assertion is that the democratic culture deficit, corruption, mitigated education payoffs, and migrant patterns in Romania result from a series of mutually reinforcing causal linkages.

This study provides an integrated overview of the research on trust, civic and political participation that I have published in more than 20 papers and books over the last ten years. They are based on a large variety of cross-national survey data, as well as surveys that are representative for the Romanian adult population, for high school students and for Romanian migrants in Italy and Spain. The statistical models in these studies include multilevel analyses and structural equations with latent variables.

This thesis shows that civic engagement continues to be low in the former communist countries, and particularly in Romania, and that lack of money, time and skills offer a partial explanation for the difference between East and West. At least as important, the process of learning the personal and social value of volunteering has been slow due to the high importance of socialization through family, coupled to the fact that very few of the Romanian adolescents grow up in families where at least one parent is active in associations. Finally, but at least as important, civic involvement depends on development of the nonprofit sector, which in turn, is strongly affected by the level of state support, which is extremely feeble in the case of Romania.

This study shows that political participation presents a similar divide between East and West, and lack of convergence over time. Part of the reason is that unconventional participation depends on the long-standing practice of democratic political culture, which ex-communist countries do not have. Another finding is that the more consolidated a democracy is, the more popular some participatory acts become – namely those acts that are essentially democratic in nature and manifestation, such as petition signing.

This thesis asks also whether the development of civic engagement and social capital can be explained by historical factors, such as ethnicity, dominant religion, former imperial influences, past levels of socio-economic development and historical vibrancy of associations. The results support the assertion that pre-communist legacies matter, yet the persistence of differences that conform to the historical legacy argument does not apply uniformly across all measures of democratic values and norms. Some democratic attitudes, including those associated with social capital, have been more resilient to the impact of

communism than others, but even in their case, the evidence indicates significant change over time.

Another finding of this study is that the connections between corruption and democracy have a remarkable level of complexity. First, corruption is multifaceted, ranging from political and administrative malfeasance to bribery and cronyism in public institutions. Second, corruption weakens the links between collective decision-making and people's power to influence political decisions through participation. Third, who is exposed to corruption and in what ways matter, especially with regard to socializing effects. In particular, I show that, in addition to corrupt or unfair behavior by the courts, police, public officials, and medical system, unfair and corrupt practices in the schools have long term and profound effects on the quality of citizenship.

Temporary migration is another context that plays an important role on political culture. When former migrants are compared to the rest of the population by using quantitative data, they are largely similar with respect of many measures of political culture, including political trust and support for democratic values. However, optimism and social trust, as well as tolerance and political participation, are significantly higher for migrants who spent longer time abroad. At the same time, the effects of working abroad on the family members of the migrants are significant even in the case of fundamental values and norms: having a parent who worked abroad increases civic involvement, social trust and tolerance towards minority groups.

Finally, the study supports the fact that ethnic diversity in school has a negative effect on social trust of the students who are members of ethnic majority, a fact that rejects contact theory, and support conflict or constrict theory.

This thesis is relevant for at least four distinct debates on what shapes civic culture. It is highly significant for (1) the current theories about the impact of diversity on social cohesion and the wider consequences this may have for society, for (2) the current debates on how interaction between institutional performance and social trust determines civic morality and thus leads citizens to maximize public rather than private gains, deterring them from engaging in corruption and free-riding, for (3) investigating the reasons for which school education in the ex-communist countries have much lower positive effects on the formation of pro-democratic formation of norms and attitudes than education in the West, and for (4) the debate on the social and economic impact of income inequality.